

Klaus en Annette Wolfesperger

La Gomera

De mooiste kust- en bergwandelingen

53 Wandelingen

met **GPS**

ROTHER
WANDELGIDSEN

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Overzichtskaart La Palma	6
Toeristische tips	8
De topwandelingen van La Gomera	9
Wandelen op La Gomera	12
Recreatie op La Gomera	15
Inlichtingen en adressen	16
Het zuidoosten	18
1 Van San Sebastián naar Playa de la Guancha	20
2 Naar de Casas de Cuevas Blancas	22
3 Van de Degollada de Peraza naar Roque de Agando	26
4 Van de Degollada de Peraza naar San Sebastián	29
5 Van de Degollada de Perazza naar El Cabrito	32
6 Van Roque de Agando naar Santiago	36
7 Van Pajarito via Imada de Garajonay op	39
8 Van Pajarito naar de Roque de Agando	42
9 Barranco de Guarimiar	46
10 Van Alajeró naar Arguayoda	50
11 Naar de drakenbloedboom van Agalán	54
12 Van Alajeró naar Playa La Cantera	56
13 Van Taco naar Lo del Gato	59
14 Van Santiago naar San Sebastián	62
Het westen	66
15 Van Igualero naar La Dama	68
16 Fortaleza, 1243 m	72
17 Van Chipude de Garajonay, 1487 m, op	74
18 Van Chipude naar Erque en Erquito	78
19 Van Chipude naar Valle Gran Rey	82
20 Van El Cercado naar Valle Gran Rey	85
21 Van Las Hayas naar de Jardín de Las Creses	88
22 Van Arure naar de Raso de la Bruma	90
23 Van Arure naar Chipude	92
24 Van Valle Gran Rey naar Arure	94
25 Van Valle Gran Rey naar Las Hayas	97
26 Van Valle Gran Rey naar Vallehermoso	100
27 Van Valle Gran Rey naar El Cercado	104
28 Van de Ermita de los Reyes naar La Vizcaína	108
29 Van Valle Gran Rey via La Matanza naar El Cercado	110

30	Tequergenche, 515 m.	112
31	Barranco de Argaga – Van Vueltas naar Gerián	114
32	Barranco de Arure	118
33	La Mérica, 857 m.	120
34	Grote Valle Gran Rey-rondwandeling	122
35	Van Arure naar Taguluche	126
36	Van Taguluche naar de Tejeleche-bergen	128
37	Van Arure naar Alojera	130
38	Van Alojera naar Playe del Trigo	132
39	Van Alojera via Tazo naar Epina	134
	Het noorden	138
40	Van Vallehermoso naar Chorros de Epina	140
41	Van Vallehermoso naar Cumbre de Chijeré	144
42	Van Vallehermoso naar Playa de la Sepultura	148
43	Van Vallehermoso naar El Tión	151
44	Van Vallehermoso naar het Marichal-stuwmeer	154
45	Van Agulo naar het Centro de Visitantes Juego de Bolas	156
46	Van Hermigua naar Vallehermoso	160
47	Van Hermigua naar Playa de La Caleta	164
48	Van Hermigua naar Agulo	166
49	Van Hermigua naar Los Aceviños	170
50	Cumbre Carbonera	174
51	Rondom El Cedro	176
52	Door het Bosque del Cedro naar Hermigua	178
53	Gajonay, 1487 m	182
	Register	186

Symbolen

	met bus bereikbaar		kerk, kapel, klooster / grot
	eet- en drinkgelegenheid onderweg		picknickplaats / uitkijkpunt
	geschikt voor kinderen		afslag/dorsvloer
	plaats met eet- en drinkgelegenheid		markante boom
	café, restaurant		afwateringstunnel / aanlegplaats
	schuilhut, schuilplaats		voor boten
	bushalte		zwemwater/ bron
	top / pas, col		

Toeristische tips

Bij het gebruik van deze wandelgids

De beschrijvingen van de wandelingen worden voorafgegaan door een korte samenvatting van de belangrijkste informatie. In het kleurige wandelkaartje is de route ingetekend, een hoogteprofiel laat in één oogopslag de stijgingen en dalingen van de desbetreffende wandeling zien. In het register staan alle genoemde wandel-doelen, steden en dorpen, begin- en steunpunten en alle etappedoelen vermeld. Overzichtskaarten informeren over de locatie van de afzonderlijke wandelingen.

Vereisten

De meeste wandelingen volgen gemarkeerde paden en paadjes. Dit neemt echter niet weg dat sommige wandelingen een goede conditie, tredzekerheid, afwezigheid van hoogtevrees en vooral richtingsgevoel vereisen. Denk erom dat de omstandigheden bij ongunstig weer aanzienlijk zwaarder kunnen worden. – Om de diverse vereisten beter te kunnen inschatten zijn de nummers van de wandelingen in verschillende kleuren aangegeven:

Licht (gemakkelijk) Deze routes zijn merendeels voldoende breed, niet al te steil en ook bij slecht weer redelijk veilig begaanbaar. Ze zijn ook voor kinderen en ouderen zonder problemen te bewandelen.

Middelzwaar (tamelijk moeilijk) Deze paadjes en bergpaden zijn overwegend smal en kunnen over korte gedeelten al enigszins riskant zijn. Alleen tredzekere bergwandelaars moeten zich hieraan wagen. Korte passages kunnen hogere eisen aan het oriëntatievermogen stellen.

Zwaar (moeilijk) Deze bergpaden zijn vaak smal en steil. Hier en daar kunnen ze zeer riskant zijn. Bij traverses over losse stenen bestaat gevaar voor uitglijden, in sommige gevallen zal men ook de handen moeten gebruiken. Dat betekent dat alleen ervaren, fitte bergwandelaars, tredzeker en zonder hoogtevrees, zich aan deze routes moeten wagen, die bovendien een goed oriëntatievermogen vereisen.

Bereikbaarheid

De meeste wandelingen zijn met lijnbussen te bereiken. Maar deze zijn vaak al vol, rijden bovendien maar heel zelden en hebben de veerdiensten in San Sebastián en de luchthaven bij Santiago als eindbestemming – dwarsverbindingen tussen de plaatsen Santiago, Valle Gran Rey, Vallehermoso en Hermigua zijn er weinig, in enkele streken rijdt geen enkele bus. Daardoor moet bij sommige wandelingen een auto of taxi worden genomen om het beginpunt te bereiken. Meer informatie over hoe daar te komen vindt u bij de afzonderlijke wandelingen.

De topwandelingen van La Gomera

Alto del Contadero – Hermigua

Grandioze afdaling door het laurierbos – de mooieste wandeling van het eiland (wandeling 52; 3¼ uur, evtl. met beklimming van de Garajonay).

Degollada de Peraza – Roque de Agando – Playa de Santiago

Via wandeling 3 naar de Roque de Agando, afdaling naar Santiago met wandeling 6 (5¼ uur).

Agulo – Juego de Bolas

Afwisselende rondwandeling met spectaculaire passages (wandeling 45; 3¾ uur).

Chipude – Fortaleza – Garajonay

Comfortabele hoogtewandeling met uitstapje naar Fortaleza (wandelingen 17, 16; 5 uur).

Arure – Taguluche

Prachtige rondwandeling, die kan worden uitgebreid (wandeling 35; 3¾ uur).

Vallehermoso – Cumbre de Chijeré

Naar grandioze uitkijkpunten op de noordwestpunt (wandeling 41; 5 uur).

Valle Gran Rey – El Cercado

Grootse rondwandeling met heerlijke uitzichten (wandeling 27; 6 uur).

Barranco de Guarimiar

Spectaculaire kloofwandeling (wandeling 9; 3¼ uur).

Degollada de Peraza – El Cabrito

Fascinerende rondwandeling door het woeste en romantische zuiden (wandeling 5; 7 uur).

Barranco de Argaga

Avontuurlijke klim door een rotslabyrint (wandeling 31; 5¼ uur).

El Cercado – Las Hayas – Arure – La Mérica – Valle Gran Rey

Comfortabele, uitzichtrijke wandeling (wandeling 34; 4½ uur, evtl. met uitstapje naar de Jardín de Las Creces, wandeling 21).

Valle Gran Rey – Vallehermoso

Grandioze overtocht door het neveloerwoud (wandeling 26; 5 uur).

Opgegeven tijden

De opgegeven tijden betreffen alleen de wandeltijden – zonder rust- of fotopauzes.

Uitrusting

Stevige enkelhoge schoenen met gripvaste zolen, een broek van sterke stof, kleding die tegen regen, wind, zon en kou beschermt en voldoende eten en drinken (vooral het laatste) zijn bij de meeste tochten een noodzakelijke voorwaarde.

Gevaren

De meeste wandelingen volgen goede, duidelijke paden. Bij speciale risico's of een veeleisende route wordt daar in de tekst op gewezen. Op de berghellingen en op de bergkammen moet vanwege de passaatwolken rekening worden gehouden met dichte mist, die de bergwandelaar aanzienlijke oriëntatieproblemen kan bezorgen. Op de kammen ontwikkelt zich bovendien soms een uiterst krachtige en veranderlijke wind, vergelijkbaar met de föhnstorm in de Alpen. Na sterke regenval dienen barranco's en steile berghellingen beslist te worden gemedend.

Op Gomera zult u vaak geiten tegenkomen – hier op de hoogvlakte van Las Pilas.

Beste seizoen

Gomera is een reisdoel waar het hele jaar door gewandeld kan worden – maar in de wintermaanden (november – april) is het weer niet helemaal zo stabiel als in de zomer, hevige regenbuien zijn dan geen zeldzaamheid. In de warme, zo nu en dan zelfs hete zomermaanden doet men er goed aan wandelingen langs de kust te mijden.

Eet- en slaapgelegenheid

Er zijn geen hutten met bediening. In plaats daarvan kan men zo hier en daar iets te eten en te drinken krijgen in bars en restaurants. Op enkele wandelingen komt men verlaten, vaak in verval geraakte huizen tegen, of grotten, die bij plotseling slecht weer bescherming tegen onweer bieden.

Natuur- en milieubescherming

Respecteer alle fauna en flora, laat geen afval achter, gooi niet achteloos sigarettenpeuken weg en stook geen vuurtjes – (gevaar voor bosbranden!).

Kaarten

Aan te bevelen zijn o.a. de Freytag & Berndt-kaart met schaal 1:35.000 en de topografische Mapa Guía met schaal 1:50.000. Zeer gedetailleerd is het 5-delige kaartblad met schaal 1:25.000 van het Instituto Geográfico Nacional – op deze topografische kaarten staan echter veel wandelpadjes niet aangegeven.

GPS-data

Bij deze gids kunnen op de website van Uitgeverij Elmar (www.uitgeverijelmar.nl) gratis GPS-data worden gedownload.

Markeringen en wegennet

Sinds het najaar van 2004 zijn de wandelpaden van Gomera systematisch genummerd, gemarkeerd en bewegwijzerd volgens de normen van de Europese Wandelvereniging (ERA). Er wordt onderscheid gemaakt tussen langeafstandspaden (GR), kortafstandspaden (PR) en lokale paden (SL):

GR (*Sendero de Gran Recorrido*):

Deze langeafstandspaden zijn wit-rood gemarkeerd. De GR 131 (San Sebastián – Vallehermoso, 2–3 dagen) doorkruist Gomera over de hoofdkam, de GR 132 loopt langs de kust om het eiland heen (rondwandeling, 5–8 dagen).

PR (*Sendero de Pequeño Recorrido*):

Deze wandelpaden, die in de regel een hele dag in beslag nemen, zijn wit-geel gemarkeerd (de toevoeging LG staat voor La Gomera).

SL (*Senderos Locales*): lokale, maximaal 10 km lange wandelpaden zijn wit-groen gemarkeerd.

Een overzicht van het netwerk van routes en de afzonderlijke wandelpaden vindt u in de folders van het eilandbestuur (Cabildo) en die van het nationale park.

Op strategisch belangrijke punten zijn grote borden met een overzicht van de wandelpaden neergezet, die ook over de plaatselijke wandelpaden of over lokale bijzonderheden informeren. Maar houd er alstublieft rekening mee dat niet alle ingetokende routes gerestaureerd zijn (stand: zomer 2011) en dat de paden voor een deel slechts onregelmatig afgebakend zijn, en na storm/regen niet altijd meteen hersteld worden.

	juiste route	verkeerde route	verandering van richting
GR			
PR			
SL			

Tips voor afstandswandelaars

Veel wandelingen zijn voor wandelaars van punt a naar punt b opgezet, waarbij begin- en eindpunt ver uit elkaar liggen. Hier verdient het aanbeveling van het openbaar vervoer (bus, taxi) gebruik te maken, aansluiting te zoeken bij een georganiseerde wandeling, of samen met een andere wandelaar een auto te huren. Het best kan men nog vóór de wandeling een auto bij het eindpunt (laten) klaarzetten.

Langeafstandswandelaars vinden op Gomera uitstekende mogelijkheden voor meerdaagse wandelingen. Zeer de moeite waard is het langeafstandspad GR 132, maar ook de GR 131 is aan te bevelen. Met behulp van dit gidsje kunt u ook nog andere meerdaagse wandelingen samenstellen. Wel houden buiten de toeristische centra de mogelijkheden om onderdak te vinden niet over, zodat het op z'n minst raadzaam is een slaap- en een bivakzak mee te nemen. De mogelijkheden om onderweg inkopen te doen zijn vaak ook beperkt.

Wandelen op La Gomera

Het ruigste van de Canarische Eilanden

Evenals alle andere eilanden van de Canarische Archipel is ook La Gomera van vulkanische oorsprong. Ondanks zijn kleine oppervlakte (369 km²) en zijn betrekkelijk geringe hoogte (1487 m) combineert het op een na kleinste Canarische eiland tal van uiteenlopende landschapsvormen, variërend van het woestijnachtig droge zuiden tot aan de vochtige, met neveloerwoud bedekte berghellingen in het centrale hoogland.

Karakteristiek voor La Gomera zijn de talrijke, tot 800 m diep ingesleten kloven (barrancos), die vanuit het centrale hoogland stervormig in de richting van de zee lopen. Ze hebben deels woest gekloofde landschappen, deels zachter glooiende dalen geschapen, die tegenwoordig gekenmerkt zijn door schilderachtige terrasvelden en palmboesjes. Over het hele eiland verspreid vindt men ook geërodeerde rotstons van vroegere diatremen (kraterpijpen), speciaal in het grandioze rotscircus van Los Roques (o.a. Roque de Agando).

De imposante Roque de Agando – langs de voet ervan loopt de bergweg.

Roque de Ojila en Roque de la Zarcita vanaf de Mirador del Bailadero.

Flora en fauna

La Gomera bezit diverse, sterk verschillende vegetatiezones, afhankelijk van de hoogte en de klimaatomstandigheden. Vandaar de al even veelzijdige flora, die talrijke endemische soorten (die alleen op het eiland voorkomen) heeft voortgebracht. In de kuststreken gedijen vooral xerofyten, speciaal leden van het Wolfsmelkgeslacht (*Euphorbia*). In veel dalen zult u ook bananen aantreffen – ondanks hun betrekkelijk geringe verspreiding een van de belangrijkste handelsproducten van het eiland. Kenmerkend voor het landschap in veel dalen op middelhoog niveau zijn de prachtige palmen (meer dan 100.000 op het eiland), in de allereerste plaats de Canarische dadelpalm, die in het zuiden tot op hoogten van ca. 1300 m te vinden is. Uit het sap van de palm (guarapo) wordt de beroemde palmhoning (miel de Palma) gewonnen. Bijna een kwart van de oppervlakte van het eiland is bedekt met bossen, vooral met laurier- en fayal-brezal-bos (neveloerwoud), dat zich op de hogere niveaus vanaf ca. 600 m heeft gevestigd. Het indrukwekkende laurierbos is het best bewaarde van de Canarische Eilanden – het groeit voornamelijk op de vochtige hellingen en kloven aan de noord- en oostkant. Het fayal-brezal-bos (*Myrica faya* en boomhei) gedijt ook in hogere, resp. drogere omgevingen. De Canarische den is minder wijdverbreid (vooral op zuidelijke hellingen) en wordt op veel plaatsen geveld om het oorspronkelijke neveloerwoud te herstellen. Hier en daar vindt men ook de op heidebrem lijkende, in de vroege zomer geel bloeiende *Adenocarpus foliolosus* (codeso). De fauna is minder gevarieerd – hier dienen vooral de endemische laurierduiven (*paloma turqué*), Bolle's duiven (*paloma rabiche*) en hagedissen te worden vermeld.

Natuur als 'tentoongesteld object' – in het informatiebureau van het nationale park, Laguna Grande.

Nationaal park (Parque Nacional de Garajonay)

Het Parque Nacional de Garajonay werd in 1981 gesticht en neemt ca. 10% (4000 ha) van de oppervlakte van het eiland in beslag. Het omvat hoofdzakelijk het centrale hoogland met het Bosque del Cedro, dat als best bewaard gebleven neveloerwoud van de Canarische Archipel geldt en daarom in 1986 door de UNESCO op de werelderfgoedlijst werd geplaatst. Het vormt niet alleen het hart van het eiland, maar is er ook de groene long van en de voornaamste waterleverancier (zo ontspringt hier de het hele jaar door stromende Cedro-beek). De Enchereda-keten en delen van de Cumbre Carbonera, die eveneens kunnen bogen op laurierbosformaties die het beschermen waard zijn, maken momenteel nog geen deel uit van het nationale park.

Het nationale park is ingedeeld in diverse beschermingszones. In het algemeen zijn alle planten en dieren, maar ook de bizarre gesteenteformaties beschermd. Bovendien is het verboden zich buiten de officiële wandelpaden te begeven en er te kamperen. Een folder van het bestuur van het nationale park informeert over de nadere regels. In het bezoekerscentrum Juego de Bolas (dagelijks geopend 9.30 – 16.30 uur) aan de weg Laguna Grande – Las Rosas en in Laguna Grande kunt u zich bovendien informeren over ontstaan, geologie, flora en fauna van het park. Internet: <http://red-deparquesnacionales.mma.es>.

Recreatie op La Gomera

Badstranden

La Gomera bezit maar weinig stranden die geschikt zijn om te zwemmen: Playa de San Sebastián (zandstranden aan weerszijden van de haven), Playa de Avalo (gedeeltelijk zandstrand, ten noorden van San Sebastián), Playa de Santiago (alleen bij de haven wat zandstrand, voor de rest steenachtig), Playa del Medio (gedeeltelijk zandstrand, ten oosten van Santiago), Playa de Valle Gran Rey en Playa del Inglés bij La Playa (gedeeltelijk zandstrand), Playa de Vueltas en Playa de las Arenas (beide gedeeltelijk zandstrand, bij Vueltas) en Playa de Alojera (mooie zandbaai). Het noorden van het eiland heeft behalve de Playa de La Caleta (mooie, gedeeltelijk zanderige baai ten oosten van Hermigua) en de met grind bedekte Playa de Vallehermoso alleen zeezwembaden in Hermigua en aan de Playa de Vallehermoso te bieden.

Boottochten

In Vueltas (Valle Gran Rey), maar ook in San Sebastián en Santiago vertrekken excursieboten naar wat misschien de grootste attractie van het eiland is, de orgelrotsen (Los Órganos), en naar het Whale-Watching.

Botanische tuinen

In Vallehermoso, aan de weg naar de Playa, de Jardín Botánico del Descubrimiento. In de tuinen van het bezoekerscentrum van het nationale park, Juego de Bolas, interessante selectie van de flora van Gomera, in het bijzonder van het nationale park. Daarnaast mooie tuinen bij Hotel Jardín Tecina (Playa de Santiago) en bij de Finca de Argaga bij Vueltas (boomgaard).

Canyoning

Veel van de diep ingesleten, meestal droge barrancos noden tot avontuurlijke kloofwandelingen. Het bekendst zijn de Barranco de Argaga en de Barranco de Arure.

Klimmen

Er is op het eiland eigenlijk maar één klimdoel dat de moeite waard is, de Roque de Agando, 1250 m (ca. 200 m wandhoogte, IV-V), die echter sinds 1999 om redenen van natuurbescherming niet meer mag worden beklommen. Andere klimroutes vindt u op de Roque El Cano en op de Roque Imada.

Mountainbiking

Deze tak van sport is vooral bij toeristen erg populair. Het eiland biedt ideale omstandigheden voor rustige en voor sportieve activiteiten, speciaal op de bosbouwpaden en de pistes in het nationale park en in het noorden. Fietsverhuur in San Sebastián, Santiago en Valle Gran Rey, ook georganiseerde tochten.

Musea

Centro de Visitantes Juego de Bolas bij Las Rosas (expositie en lezingen over het nationale park, daarnaast workshops). In Hermigua Museum Los Telares (folkloremuseum, kunstnijverheid).

Picknickplaatsen

De picknickplaatsen (Zona recreativa), voorzien van tafels en banken, en in de regel ook van barbecueplekken, komen voor een deel ook in aanmerking als begin- of eindpunt van wandelingen, bijvoorbeeld Laguna Grande (deze rustplaats beschikt ook over een grote speeltuin en een uitspanning), Chorrros de Epina (uitstekend bronwater, restaurant aan de weg), Jardín de Las Creces, Raso de la Bruma, Ermita N.S. de Lourdes en Ermita Virgen de las Nieves.

Duiken

Duikcentra in San Sebastián, Playa de Santiago en Valle Gran Rey.